

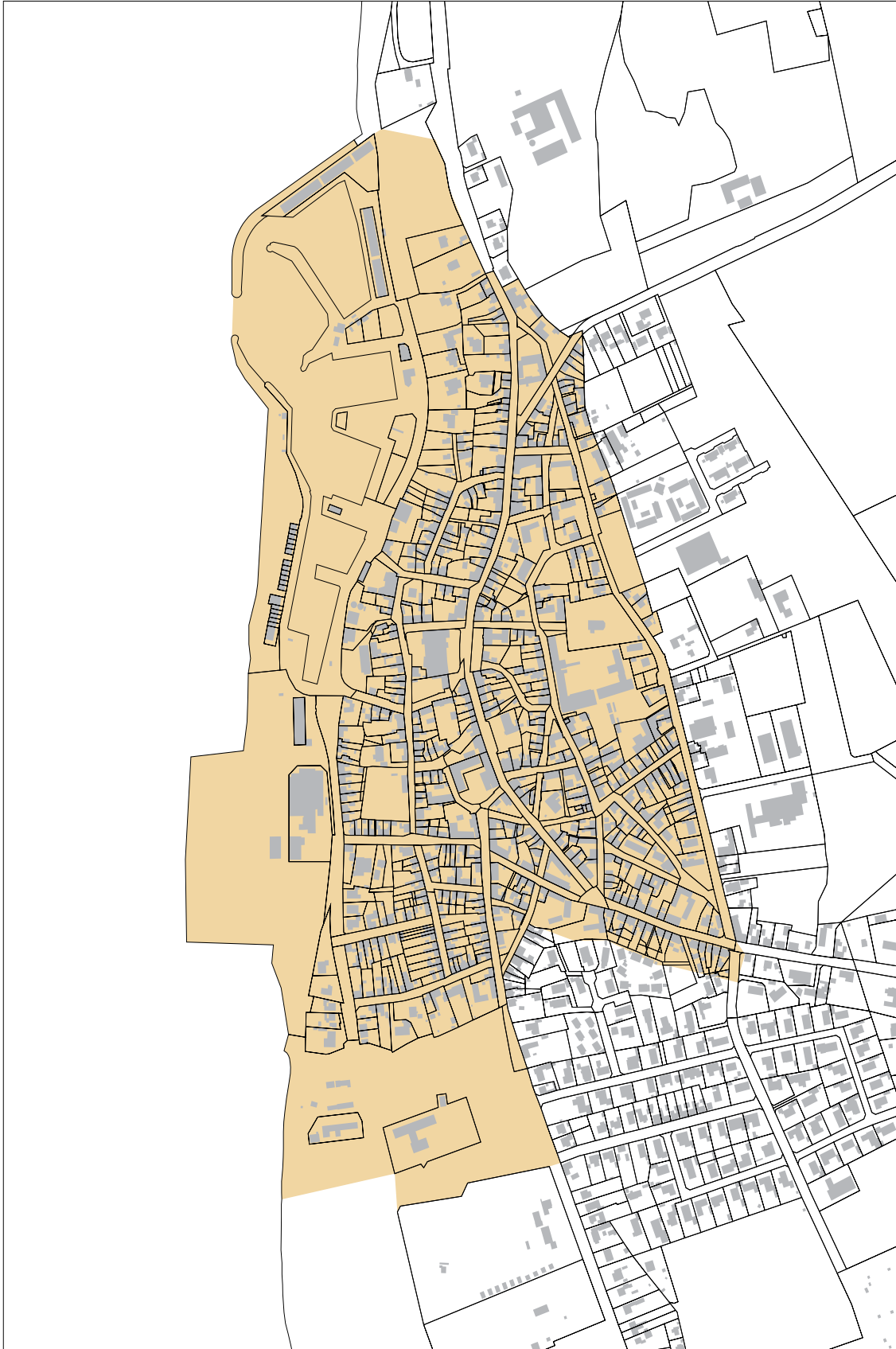
BYFORNYELSESPROGRAM FOR HASLE BY

Bornholms Regionskommune

Indholdsfortegnelse

Afsnit 1 - Proces og problemformulering	5
Afsnit 2 - Forslag til aktiviteter.....	8
01: Brand og Profil	8
02: Center- og trafikplanlægning	10
03: Byens torv	12
04: Kultur- og medborgerhus	14
05: Helhedsplan for Hasle havn	16
06: Aktiviteter og anlæg på havneområdet	18
07: Forbindelse mellem bymidten og havneområdet.....	20
08: Børne- og ungeaktiviteter.....	22
09: Bygningsbevaring, miljø og byforskønnelse	23
Budget og finansiering.....	24
Tidsplan og organisation	26
Afsnit 3 - Redegørelse.....	27

Områdets afgrænsning

BYFORNYELSESPROGRAM FOR HASLE BY

AFSNIT 1 - PROCES OG PROBLEMFOMULERING

Den 21. april 2008 modtog Bornholms Regionskommune tilsagn om reservation af investeringsramme til områdefornyelsesprojekt i Hasle by - en ramme på i alt 4.000.000,- kr.

Kommunalbestyrelsen har den 22. januar 2009 vedtaget det nærværende byfornyelsesprogram for Hasle by.

Processen

Efter at regionskommunen havde modtaget diverse henvendelser fra by- og borgerforeninger med ønske om opstart af nye byfornyelsesprojekter, vurderede Teknik- & Miljøudvalget på deres møde i april 2006, at under forudsætning af, at kommunen fik tildelt en udgiftsramme til områdefornyelse, ville der være behov og mulighed for at igangsætte yderligere et områdefornyelsesprojekt, når det igangværende Gudhjem projekt afsluttede i 2007.

Kommunalbestyrelsen indkaldte herefter projektønsker. Der indkom to ansøgninger, fra AakirkeBytinget og fra Hasle Byting. Efter afholdte borgermøder, besluttede kommunalbestyrelsen at fremsende en ansøgning om reservation af udgiftsramme til et områdefornyelsesprojekt for Hasle by.

Hasle Byting

Hasle Byting, som blev dannet i 2004, er bredt forankret i Hasles erhvervs-, kultur- og fritidsforeninger. I alt er 19 forskellige foreninger repræsenteret i Bytinget. Hasle Bytings formål er at varetage byens interesser og bestandigt arbejde for, at Hasle er et godt sted at bo og arbejde i, og at der er et godt serviceniveau på alle områder.

Workshop og møder

I forbindelse med udarbejdelse af byfornyelsesprogrammet har regionskommunen lagt stor vægt på en aktiv borgerinddragelse. For at sikre en lokal forankring, er byens borgere og erhvervsdrivende blevet inddraget i processen på et så tidligt tidspunkt som muligt.

Med det formål, at engagere alle interesserede borgere til at deltage i planlægningen af områdefornyelsesprojektet, blev alle inviteret til en arbejdsweekend. Invitationen blev husstandsomdelt i området samt annonceret og omtalt i diverse avisartikler

Der deltog ca. 55 borgere og erhvervsdrivende i workshoppen, som blev afholdt over en weekend i november 2008. På workshoppen blev der arbejdet i 4 grupper:

- Byrum, havn og trafik (2 grupper)
- Erhverv – handel og turisme, kunst og kultur, samt
- Borgeraktiviteter herunder børn- og ungeaktiviteter.

Til hver gruppe blev der tilknyttet en konsulent, som faciliterede gruppe-arbejdet og viderebearbejdede forslag og idéer foreslået af deltagerne. Del-tagerne prioriterede indsatsen omkring, Hasle torv og Hasles gamle rådhus som kultur- og medborgerhus. Hele forløbet resulterede i en fremlæggelse af konsulenternes sammenfatning i form af skitser og idékataloger.

Som konsulenter deltog:

- Link-signatur ved arkitekterne Heidi Stibæk og Gunhild Witt
- Lene Feldthus Andersen konsulent i turisme- og oplevelsesøkonomi
- Allan Nielsen proceskonsulent.

Skitser og ideer fra workshoppen har dannet baggrund for det nærværende byfornyelsesprogram, som blev fremlagt og bearbejdet i koordineringsgruppen og senere fremlagt på et offentligt møde inden den politiske behandling i regionskommunen.

Problemformulering

Med den relativt korte afstand til Rønne by, er der tegn på, at Hasle by kunne udvikle sig til en forstad til Bornholms største by. Befolkningstallet falder, de unge rejser væk og flere og flere pendler til arbejde. Helårsarbejdspladser nedlægges, butikker lukker og privat service drejer nøglen om. En forstadsby opstår. En udvikling der kan blive forstærkende i sig selv.

Hasle havn, som er Bornholms tredje største havn, blev senest udbygget i 1988 i forventning om ny opblomstring af erhverv omkring havnen, men bl.a. på grund af fiskerikrisen, kom den aldrig. Havnen rummer i dag en række ubebyggede eller sparsomt bebyggede erhvervsarealer, som ikke kan forventes anvendt til havnerelaterede formål.

Der er flere forskelligartede problemer i Hasle:

- Hasle by har ikke en stærk identitet i folks bevidsthed
- Negativ befolkningsudvikling
- Udvikling mod færre erhvervsaktive og flere ældre borgere
- Mangel på helårsarbejdspladser og fald i privat service
- Mangel på et samlingssted for byens borgere
- Mangel på varierede fritidstilbud til børn og unge

- Havnearealer uudnyttede og i forfald
- Manglende sammenhæng mellem bymidten og havneområdet
- Manglende sammenhæng mellem forskellige aktiviteter i byen
- Mange barrierer i byrum for bevægelseshæmmede
- Nedslidte byrum
- Mange ombygninger har ikke taget hensyn til den lokale byggeskik.

Med en målrettet og kvalificeret planlægning kunne udviklingen vendes, således at Hasle fremover kunne fungere og leve som en hel by, der også kunne tiltrække nye borgere og arbejdspladser. Ved at igangsætte initiativer, som f.eks. profilering af Hasle bys eksisterende kvaliteter, igangsættelse af aktiviteter på og omdannelse af havnearealer, og disses sammenkobling med en forskønnet bymidte, samt igangsættelse af sociale- og kulturelle aktiviteter, kunne byens særkende og det lokale engagement styrkes.

Overordnet målsætning

- at understøtte og udvikle Hasle som en balanceret arbejds- og boligby med alsidigt kultur- og fritidsliv.

Målet er:

- At fastholde og om muligt forøge det nuværende befolkningstal
- At styrke Hasles identitet, kvaliteter og kulturmiljøer
- At forny og forskønne bymiljøet og forbedre tilgængeligheden
- At sikre sammenhæng mellem en række nyere initiativer i byen og de allerede etablerede institutioner
- At understøtte aktiviteter og skabe nye rammer for aktiviteter på havneområdet
- At sikre sammenhæng mellem bymidten og havneområdet
- At skabe nye rammer for såvel kulturelle- og sociale aktiviteter som nye erhvervs-mæssige initiativer
- At engagere de unge til at deltage i udvikling af lokalsamfundet
- At understøtte aktiviteter og skabe nye rammer for aktiv fritidsbeskæftigelse for børn og unge
- At muliggøre udlæg af attraktive byggegrunde
- At understøtte bevarings- og miljøindsatsen.

Områdets afgrænsning

Området er afgrænset som vist på side 4. Området omfatter Hasles gamle bydel, havneområdet, Fælleden og området omkring de historiske røgerier. Området afgrænses mod øst af Østergade, mod syd af Storegade, og videre mod øst af Fælledvej, mod syd af grænsen mellem Hasle Fæled og campingpladsen, og mod vest af kystlinjen og moler. Det samlede areal er ca. 0,5 km².

AFSNIT 2 - FORSLAG TIL AKTIVITETER

01: BRAND OG PROFIL

Der igangsættes en åben og inddragende branding-proces, hvor brand/profil, målgrupper, værdier, navn og udtryksformer m.m. fastlægges. Processen forankres hos byens erhvervsliv og byens borgere.

Der fastlægges og udvikles en profil for Hasle, der kan udvikle byens identitet og eget særkende. De lokale aktiver fremhæves og ubrugte ressourcer udnyttes. På en workshop afholdt den 15.-17. november 2008 blev der peget på forskellige arbejdstitler som f.eks. ”Hasle som kunst- og kulturby”, ”Hasle som Bornholms førende grønne by”, ”Hasle som den gode familieby”, ”Hasle som friluftsmekka” og Hasle som de 3-T’ers by: Tryghed, Trivsel og Tilgængelighed.

Brandet udvikles på forskellig vis og der igangsættes aktiviteter, der understøtter Hasle bys særlige profil. Hasles brand skal være gennemgående rød tråd i projektet og initiativer skal understøtte hinanden. Der skal skabes aktiviteter og events, der gør det umagen værd at stoppe op i byen, og gør det mere attraktivt at bo i Hasle by og omegn. Der skabes rammer, der gør det attraktivt at etablere en virksomhed i Hasle. Igennem hele byfornyelsesperioden laves der opfølgning og justering af brandingprocessen.

Nogle aktiviteter kan skabe resultater på kort sigt og andre kræver længere tid for at blive gennemført. Under områdefornyelsesprojektet gennemføres mindst en aktivitet og en event.

Der blev på workshopen fremført forskellige forslag til aktiviteter og events, for eksempel:

- Udstilling af kunst i de tomme butiksvindue
- Et kunstnerstrøg skabes i Storegade
- Udsmykning af husgavle
- Navngive steder og strøg i byen med lokale ”kælenavne”
- En Heroldaften – operaaften med udgangspunkt i Herold
- Etablere Herold museum og information i det gamle rådhus
- Operaaften, rockkoncerter, eller solnedgangsmatiné
- Et (kammer) koncertprogram i det gamle rådhus på torvet
- Kunsthåndværkermarked ved Grønbechs Gård
- Kunstnerbænke rundt omkring i Hasle by
- Historiefortælling under trolde træet

Hvilken aktivitet og event der igangsættes bliver prioriteret i forbindelse med udarbejdelse af aktivitetsprogrammet.

Begrundelse

Der er i dag flere tomme forretninger og flere huse til salg på Hasles hovedstrøg. Kiosken er lukket, det er skobutikken i samme gade også og i Bornholms Tidendes hus i Storegade er gardinerne rullet ned – avisens Hasle-side redigeres ikke længere herfra. Udviklingen er gået den forkerte vej hurtigere end forventet. Udviklingen med de lukkede vinduer og nedrullede gardiner er ikke lige det man ønsker – en udvikling som byens borgere gerne vil vende.

Succeskriterier

- Hasles brand/profil er udviklet
- Hasles brand/profil er forankret lokalt
- Der er færre tomme butikker og huse til salg i bymidten
- Der er gennemført mindst en aktivitet og en event under områdefornyelsesprojektet.

Risikofaktor

- Den finansielle krise bliver langvarig med mange følgevirkninger
- Forsat flugt fra Danmarks yderområder til centerområder
- Vigende kundeunderlag og forsat rationalisering

Uddybning Brand og profil

- **Der skal fastlægges og udvikles et brand/en profil for Hasle der kan give byen en nyfortolket identitet og eget særkende**
 - Forankring af processen
 - Åben og inddragende brandingproces hvor målgrupper, værdier, navn og udtryksformer fastlægges
 - Markedsføring af profilen
 - Aktiviteter der understøtter profilen
 - Opfølgning

Idéer fra workshop sammenfattet af konsulent Lene Feldthus Andersen

02: CENTER- OG TRAFIKPLANLÆGNING

Byens fysiske struktur, funktioner og trafikstruktur analyseres og der planlægges for Hasles bymidte, bymidtens sammenhæng med havneområdet, forbindelser mellem de forskellige attraktioner, der allerede eksisterer i byen som f.eks. Grønbechs Gaard, Karetmagergården m.fl., samt forbindelsen til de omkringliggende natur- og landskabsværdier.

I og med at byen har fået en omfartsvej, kan der nu foretages en center- og trafikplanlægning, herunder bl.a. detailplanlægning for byens torv, byrum, og andre opholds- og friarealer.

Begrundelse

Hasle omfartsvej åbnede i sommeren 2005 og har aflastet bymidten for gennemkørende trafik fra Rønne til Nordbornholm. Bymidten har før været belastet af uvedkommende trafik. Efter etablering af omfartsvejen er såvel trafikken gennem byen, som pladsbehovet til den tunge trafik, reduceret betydeligt. De centralt beliggende byrum er dog stadigvæk præget af kørende trafik og parkerede biler. Byen er endvidere kendetegnet ved manglende sammenhæng mellem erhvervmæssige, kulturelle og offentlige institutioner, samt uklare og på nogle strækninger besværlig forbindelse mellem bymidten og havneområdet.

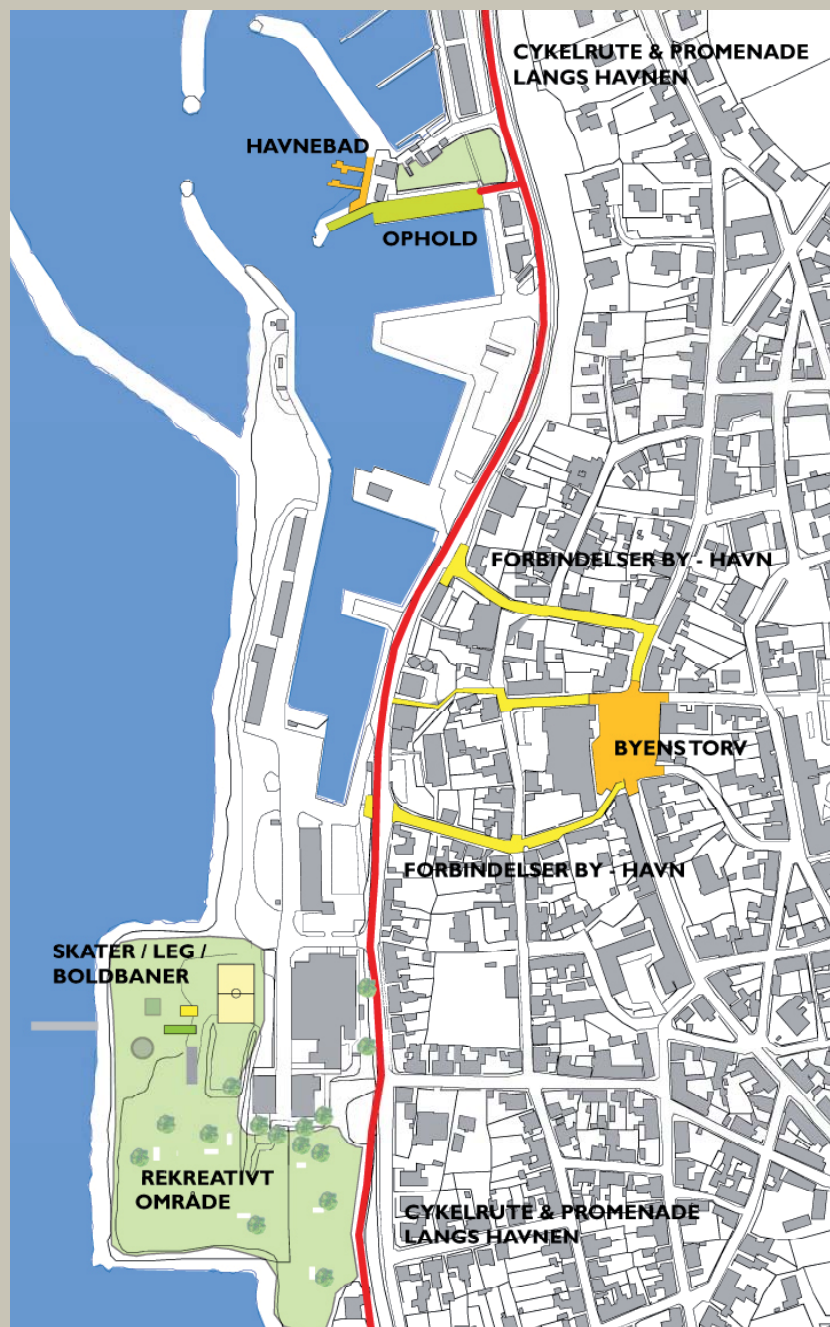
Succeskriterier

- Center- og trafikplanen er udarbejdet;
- Center- og trafikplanen er politisk vedtaget
- Center- og trafikplan er politisk forankret
- Center – og trafikplanen er lokalt forankret
- Center- og trafikplan er offentliggjort og debatteret på workshops, offentlige møder mm.

Risikofaktor

- Udefrakommende investeringer, der ikke tager udgangspunkt i den lokale planlægning

Idéer fra gruppearbejde på workshopen - **LINK signatur AS**

03: BYENS TORV

Med udgangspunkt i center- og trafikplanen opgraderes og forskønnes byens centrale torv, således at der skabes bedre plads til udendørs ophold og forbedrede forhold for fodgængere.

Torvet skal fremstå som et sammenhængende område, hvor det i dag opleves opdelt i en lavtliggende parkeringsplads adskilt af en mur, en gennemfartsvej og endnu flere parkeringspladser. Torvets inventar er af forskellig karakter, er dominerende på torvet, og lidt tilfældigt placeret på området.

Torvet funktionsforbedres og forskønnes. Torvet kunne indrettes som "shared space" på fodgængernes præmisser, med en mere ensartet belægning og en terrassering som optager områdets niveauforskelle. Terrassering kan både fungere som en trappe og som sidde- og opholdspladser. Parkering på torvet bør begrænses og området indrettes til ophold og leg. Byinventar, belysning og beplantning bør gennemtænkes til en helhed.

Begrundelse

Etablering af omfartsvejen har forbedret muligheden for sikker færden i bymidten. Byens centrale torv har ikke ændret karakter siden omfartsvejen blev anlagt. Den anvendes stadigvæk som parkeringsplads, kørebane og busholdeplads. En funktionsforbedring og forskønnelse af torvet vil gavne de butikker og serviceerhverv, der omkranser torvet, og byens smukke gamle rådhus, som blev opført i midten af 1800-tallet – en bygning af høj bevaringsværdi – vil fremstå i sit rette element.

Succeskriterier

- Torvet er funktionsforbedret og forskønnet
- Flere aktiviteter på torvet og i området omkring torvet
- Borgere, gæster og turister har lyst til at opholde sig i længere tid på torvet

Risikofaktor

- Funktioner, der ikke er publikumsorienterede, optager bygninger omkring torvet.

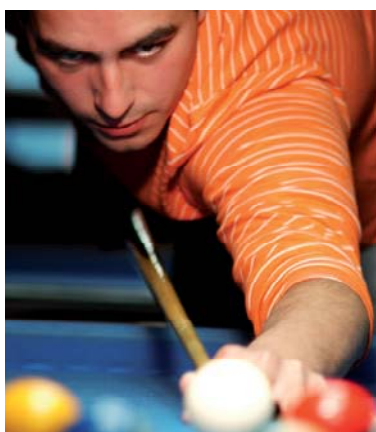
Luftfoto af Hasle torv

Idéer fra gruppearbejde på workshoppen - **LINK signatur AS**

04: KULTUR- OG MEDBORGERHUS

Der etableres og indrettes lokaler med fælles aktiviteter og faciliteter til gavn for Hasles borgere og besøgende – et kultur- og medborgerhus - et multianvendeligt hus.

På workshoppen blev der peget på HASLES GAMLE RÅDHUS PÅ TORVET, som det bedste og mest oplagte sted. Den centrale placering gør det oplagt til at være STEDET, hvor alle aktiviteter koordineres – det naturlige samlingssted for borgere i alle aldre.

Der igangsættes en proces, hvor muligheder for ejerskab eller brugsret afklares med en realistisk driftsorganisation og økonomi. Bygningen, som er i kommunens eje, har lokaler i forskellige størrelser, der kan anvendes til mange forskellige aktiviteter. Bygningen ligger ved Hasles centrale torv og publikumsorienterede funktioner vil skabe mere liv på torvet, og være med til at besøgende stopper op og bliver lidt længere i byen. Fastlæggelse og udvælgelse af aktiviteter, der skal huses, bør ses i sammenhæng med andre aktiviteter og bygninger/lokaler i byen. Bygningen indgår i overvejelser i forbindelse med en samlet plan for fremtidens anvendelse af kommunale bygninger.

Begrundelse

Hasle er et af de få byområder på Bornholm, der mangler et medborgerhus for såvel voksne som for unge. For at understøtte de kulturelle og sociale aktiviteter ønskes etableret kultur- og aktivitetslokaler, hvor synergi mellem både foreningsmæssige og kommercielle/turismæssige interesser kan sikres

Succeskriterier

- Lokaler er etableret – kultur- og medborgerhus indrettet
- Sociale- og kulturelle aktiviteter igangsat
- Et velfungerende kultur- og medborgerhus for alle aldersgrupper.

Risikofaktor

- Politisk beslutning om at anvende Hasles gamle rådhus til et andet formål. I så fald skal en anden lokalitet overvejes.

Det gamle rådhus på Hasle torv

Luftfoto af Hasle torv

05: HELHEDSPLAN FOR HASLE HAVN

Med udgangspunkt i idékonkurrencen for 4 bornholmske havne og diverse workshops under områdefornyelsesprojektet gennemføres en proces, som skal munde ud i en helhedsplan for Hasle havn. Processen forankres hos byens erhvervsliv, byens borgere og havnens brugere.

Hasle havn har både mange bassiner og store arealer, hvor der er mulighed for at planlægge for mange forskellige aktiviteter og tiltag. Der er dog et ønske om, at der sikres offentlighedens adgang til havnen og havnens arealer.

Begrundelse

I foråret 2008 blev der udskrevet en idékonkurrence, med støtte fra Realdania, om 4 udvalgte havne på Bornholm. Hasle havn var en af konkurrencens havne. Temaet var – ”Hvordan skal man arkitektonisk og funktionelt forholde sig til de mange havnearealer, som store dele af året ligger hensygnende hen”. Der fremkom mange interessante idéer til udvikling og omdannelse af Hasle havn. Det er vigtigt at bearbejde konkurrencens forslag til en helhedsplan for havnen, inden der igangsættes aktiviteter på havnen under områdefornyelsesprojektet. Disse bør ses i overordnet sammenhæng.

Succeskriterier

- Helhedsplan for Hasle havn er udarbejdet
- Helhedsplan for Hasle havn er politisk vedtaget
- Helhedsplan for Hasle havn er politisk forankret
- Helhedsplan for Hasle havn er lokalt forankret
- Helhedsplan for Hasle havn er offentliggjort og debatteret på workshops, offentlige møder mm.

Risikofaktor

- Udefra kommende investeringer der ikke tager udgangspunkt i helhedsplanen.

Forskellige forslag fra idékonkurrencen - "4 havne på Bornholm"

06:AKTIVITETER OG ANLÆG PÅ HAVNEOMRÅDET

Med udgangspunkt i helhedsplanen for Hasle havn etableres mødesteder og aktivitetsområder på havnen. Aktiviteterne skal skabe liv på havneområdet, også udenfor sæsonen.

Rammer for aktiviteter og mødesteder bør etableres tæt på tværvejenes møde med havnen, således at der skabes sammenhæng mellem havn og bymidte.

Der blev på workshoppen peget på forskellige aktiviteter og anlæg, for eksempel:

- Overgang mellem kaj og vand - et sted til ophold
- Havnebad/bystrand med vipper
- Ponton-øer i havnen med mulighed for at sole sig
- Badebro med badehus og sauna
- Vandcykler ved havnen
- Svævebane med vandgang
- Havnetory, hvor café og butikker kan indrettes kombineret med den lokale kunst- og fødevareproduktion
- Grillpladser/ophold/bænke
- Udendørsscene eller amfiteater på en udvalgt plads – evt på opfyldningsområdet
- Sanse- og oplevelsesbaner i forbindelse med et overordnet stisystem fra Hasle røgerier til Hasle Marina
- Legeplads og bowlingbaner
- Kajakroning

Hvilke aktiviteter eller anlæg der gennemføres under områdefornyelsesprojektet bliver besluttet i processen og med baggrund i helhedsplanen.

Begrundelse

Havnen er industrielt præget, men med funktionstømte bygninger, store ubebyggede arealer, men med et begrænset liv på området. Havneområdet er Hasles største aktiv, hvor bygninger og arealer kunne anvendes på en anden alternativ måde. At omdanne og udvikle havnen, at skabe liv og aktiviteter på havneområdet vil understøtte byens udvikling.

Nogle bassiner anvendes forsat af erhvervsfiskere, andre er indrettet til joller og gæstesejlere. De fleste af de tidligere industribygninger bruges i dag som redskabsskure og til oplag. På områdets nordkaj er der for nylig bygget en række boliger, desuden er der vedtaget en lokalplan for indretning af Hasles gamle silo, hvor der planlægges at omdanne den tomme silo til ferieboliger med butikker og restaurant i gadeplan. På området findes desuden havnekontor, havnegrill og klublokaler.

Succeskriterier

- Vækst i hele havnen
- Flere aktiviteter på havneområdet;

Idéer fra gruppearbejde på workshopen - **LINK signatur AS**

07: FORBINDELSEN MELLEM BYMIDTEN OG HAVNEOMRÅDET

Sammenhæng mellem havneområdet og bymidten tydeliggøres og forbedres. Hasles potentialer defineres og der skabes sammenhæng og synergi mellem de lokale attraktioner.

Sammenhæng mellem by og havn kan forstærkes f.eks. ved en opgradering af en eller flere af følgende forbindelsesmuligheder: Toldbodgade, Havnegade og Rådhusgade. Dette kan gøres på forskellig vis f.eks. med ensartet belægning eller markering i belægninger, og med ny sammenhængende gadebelysning eller en anden form for belysning, og bedre skiltning mm. Tværvejenes møde med havnen markeres ved, at belysning/belægning etc. inviterer op til bymidten.

På hvilken måde sammenhæng mellem bymidten og havnen markeres og tydeliggøres vil blive afklaret og prioriteret i løbet af processen.

Begrundelse

Havneområdet er et stort aktiv for Hasle by. I sommersæsonen foregår nogle aktiviteter på havneområdet, som i højere grad kunne gavne byen som helhed. F.eks. skal sejlerne ledes en lille tur op i byen når de ligger i lystbådehavnen. Havnen skal ikke være isoleret fra bymidten, byens infrastruktur må ikke lægge sig i vejen for en forbindelse på tværs af havn og bymidte.

Det er vigtigt, at forbindelser mellem havneområdet og bymidten tydeliggøres og markeres, således at besøgende – herunder brugere af havnens fritidsboliger – også besøger bymidten, dens kulturtilbud og forretningsliv – til gavn for hele byen.

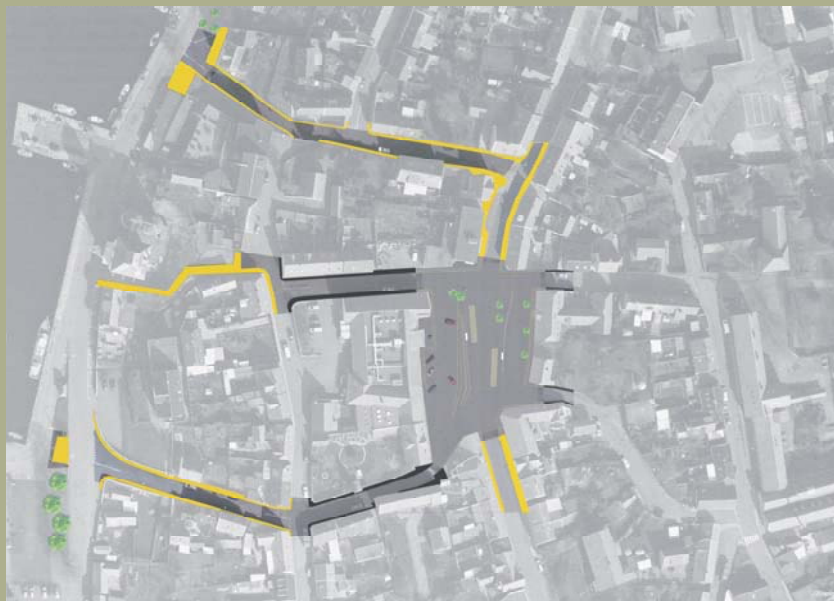

Succeskriterier

- Forbedrede og tydeliggjorte forbindelser mellem bymidten og havneområdet
- Sammenhæng mellem en række nyere initiativer i byen og allerede etablerede institutioner sikret.

Luftfoto af Hasle bymidte

Idéer fra gruppearbejde på workshopen - **LINK signatur AS**

08: BØRN- OG UNGEAKTIVITETER

Der etableres aktivitetsrammer for børn og unge. Her tænkes både på initiativer indenfor informations-teknologien, men ikke mindst skal der skabes mulighed for udendørs aktiviteter, der styrker bevægelse og sundhed.

De unges tilhørsforhold skal styrkes og der skal sættes fokus på, hvordan de aktivt kan deltage i udvikling af lokalsamfundet. De unge skal inddrages aktivt i processen med at udvikle Hasle, i planlægningen og udformningen af projekterne.

Der blev på workshoppen peget på forskellige aktiviteter og anlæg, for eksempel:

- Et legeområde med skulpturer, man kan klatre på. Legepladsen skal udbygges med klatrestativer/klatrevæg, rutsjebaner, legehuse, gynger, sandkasser m.m. – den skal være Bornholms bedste legeplads
- BMX-Cross bane med værksted
- Kombi-område/tumleplads med mulighed for skateboard/rulleskøjter – kan omdannes til skøjtebane om vinteren
- Klatrevæg, badebro og naturlegeplads på havneområdet.

Hvilke aktiviteter eller anlæg der gennemføres under område-fornyelsesprojektet bliver besluttet i processen i tæt samarbejde med børn og unge.

Begrundelse

Gennemsnitsalderen sniger sig langsomt opad i takt med at de unge flytter til de større byer. De unge mennesker er en knap ressource og de deltager sjældent i udvikling af lokalsamfundet.

I Hasle findes et klubhus med idrætsfaciliteter, men der mangler i høj grad aktivitetsmuligheder for børn og unge, der ikke er medlemmer af lokale klubber. Generelt mangler der uformelle aktivitetsmuligheder og ”hæng-ud-steder” i det offentlige rum og især i vinterhalvåret har de unge ingen steder at mødes i fritiden.

Succeskriterier

- Børn og unge er inddraget aktivt i processen
- Min 3 aktivitetsmuligheder for børn og unge er etableret.

Risikofaktor

- En stor gruppe unge interesserer sig ikke for lokalsamfundet.

09: BEVARING, MILJØ OG BYFORSKØNNELSE

Der ydes rådgivning i bygningspleje, vedligeholdelse og ombygning af bevaringsværdige bygninger. Der ydes rådgivning i miljørigtige om- og tilbygninger samt ved nybyggeri.

Begrundelse

Hasle er en gammel og i sin bystruktur nogenlunde velbevaret by, der på sin egen stille måde har fulgt med udviklingen og samtidig formået at bevare noget af sit oprindelige bymiljø. Men ikke alle bygninger er ombygget og vedligeholdt med respekt for den lokale byggeskik.

Særlig karakteristisk for Hasle by er de 9 bondegårde, beliggende i den gamle bydel. Kulturmiljøatlas for Bornholm anbefaler, at der sættes ind med rådgivning om bygningspleje, hvis de store gårde skal reddes for eftertiden. En del af den historiske bydel er omfattet af en bevarende lokalplan, men en revision er tiltrængt. Det er planlagt at revidere og udvide bevaringsområdet i den nærmeste fremtid. Som led i forskønnelse og vedligeholdelse af byens huse udskrev byens foreninger og erhvervsdrivende en konkurrence om byens farver. 8 lyse og venlige farver blev udpeget som Hasles farver.

Succeskriterier

- Bevarende lokalplan er udarbejdet og politisk vedtaget
- Der er afholdt mindst 2 café-møder/workshops med rådgivning i bevaring og miljørigtigt byggeri
- Bygninger er ombygget og vedligeholdt med respekt for den lokale byggeskik.

Risikofaktor

- Bygninger står tomme og forfalder.

Vejledningsblade

BUDGET OG FINANSIERING

Budget – forventede udgifter:

	Aktiviteter	Budget	Statens andel	Brk's andel	Hasle andel	Direkt. for Fødevarer-Erhverv
01	Branding og profil	185.000	44.550	90.450	50.000	
02	Centerplanlægning	100.000	33.300	66.700		
03	Byens torv	1.700.000	561.000	1.139.000		
04	Etablering af lokaler	400.000	133.333	266.667		
05	Helhedsplan for Hasle havn	50.000	16.650	33.350		
06	Aktiviteter på havneområdet	1.415.000	136.950	278.050		1.000.000
07	Forbindelser – by-midte-havn	700.000	231.000	469.000		
08	Aktiviteter for børn og unge	250.000	83.333	166.667		
09	Forskønnelse og bybevaring -	50.000	16.650	33.350		
10	Borgerinddragelse, administration og rådgivning	200.000	66.600	133.400		
	I alt	5.050.000	1.332.000	2.668.000	50.000	1.000.000

Finansiering:

Velfærdsministeriet	1.332.000 kr.	
Direktoratet for FødevarerErhverv	1.000.000 kr.	Ekstra bevilling til udvidelse af aktiviteter og anlæg på havneområdet.
Bornholms Regionskommune	2.668.000 kr.	
Hasle Turist- og Erhvervsforening	50.000 kr.	
I alt	5.050.000 kr.	

TIDSPLAN OG ORGANISATION

Tidsplan:

aktiviteter			
04	Etablering af lokaler	2009	
01	Branding og profil	2009-2013	hele perioden
08	Aktiviteter for børn og unge	2009-2013	hele perioden
02	Center- og trafikplanlægning	2009-2010	
05	Helhedsplan for Hasle havn	2009-2010	
03	Byens torv	2010-2011	
06	Aktiviteter på havneområdet	2010-2012	
07	Forbindelser – bymidte-havn	2011-2012	
09	Bygningsbevaring, miljø og byfor-skønnelse	2010-2013	

Organisation:

AFSNIT 3 - REDEGØRELSE

Hasle by før

Byen omtales først i historiske kilder i 1546. Hasle er som bysamfund opstået omkring et mindre fiskerleje. Hasle fik købstadrettigheder omkring år 1500 og var Bornholms mindste købstad. I 1618 og 1654 slog pesten flere hundrede mennesker ihjel, således at der i 1658 kun var 60 borgere i byen. Hasle blev beskrevet som en meget fattig købstad med et primitivt havneanlæg og havde omkring 1800-året ikke mere handel end et stort fiskerleje. Med påbegyndelse af havnebyggeriet i begyndelsen af 1800-tallet, forbedrede landeveje og udvinding af kul- og lerforekomster kom der gang i byvæksten og en industriel udvikling i byen. Senere blev der foretaget mange havneforbedringer og havneudvidelser, sidst i 1988 i håbet om, at der ville komme en ny opblomstring af erhverv omkring havnene, men bl.a. på grund af fiskerikrisen kom den aldrig.

Egnen omkring Hasle var frugtbar, hvor man både kunne bjærge sig som fisker og bonde. Hasles bybønder leverede betydelige mængder grøntsager til den store naboby Rønne. Et kort fra 1899 viser, at markerne dengang dækkede meget af det, der i dag er by. Storegades gårde lå på det tidspunkt lige ud til det åbne land. I 1920 var der 20 aktive bybønder, i 1984 var der to tilbage. Nu er der ingen. Hasle var indtil kommunesammenlægningen i 2003 kommuncenter i Hasle Kommune.

Hasle by i dag

Hasle ligger på Bornholms vestkyst ca. 12 km nord for Rønne. Den gamle bydel ligger på en stor terrasse mod havet. Havnen ligger langstrakt for foden af byen, der strækker sig næsten i byens fulde længde. Havnefladen ligger to-tre etager under byens niveau, boligbebyggelsen hæver sig på skrænten, forbundet med havnen med de små gader, der stejlt fører ned til havneområdet. Byen har således udkig over havnen.

Hasle havn undergik en større udvidelse i 1988, som aldrig kom til sin ret. En del af havnen anvendes forsat som fiskerihavn med omkring 15 erhvervsfiskere og en fiskerifabrik. Havnen er en af øens største jolle- og lystbådehavne. Herudover anvendes store dele af havneområdet til rekreative formål og kompakt fritidsboligbebyggelse, opført i 2004, der tegner havnens nordkant.

1887

1930

2003

Syd for fiskerihavnen findes et stort ubebygget areal, der kunne danne overgang fra havnen til de rekreative, grønne områder omkring Fælleden og røgerierne syd for byen og videre til de spændende og seværdige naturområder omkring Hasle med skov, kyst og mange fortidsminder.

I nyere tid er byen vokset mod sydøst langs landevejen til Rønne, nord for vejen med et industriområde og syd for vejen med nyere parcelhusområder og offentlig service. Syd for den gamle bykerne langs Fælledvejen ligger turistfaciliteter, såsom røgerierne, vandrehjem, campingplads og sommerhusområder. Syd for det ældre parcelhusområde ligger idrætsfaciliteter og kolonihaver.

En del turister besøger byen i sommersæsonen, især de smukt beliggende røgerier fra slutningen af 1800-tallet, som nu anvendes som museum, udstillingslokaler og røgeri med servering, Karetmagergården og kunsthåndværkerhuset Grønbechs Gård, en gamle købmandsgård fra 1800-tallet, som nu er blevet omdannet til udstillings- og kulturhus.

I dag findes der 2 dagligvareforretninger i Hasle, samt nogle mindre udvalgsvarerforretninger. Der findes få mindre industri- og fremstillingsvirksomheder i byen. Byen er forsynet med offentlig service, såsom skole, børnehave, plejehjem, lægehus og idrætsfaciliteter.

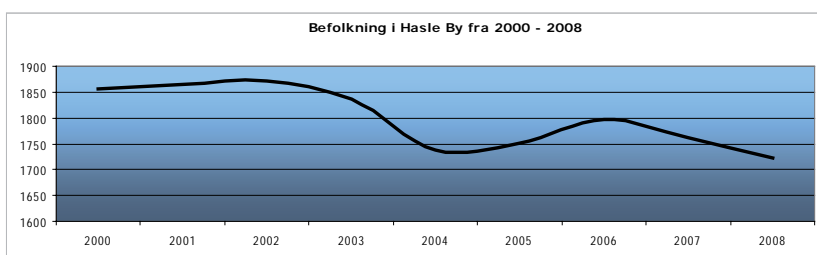
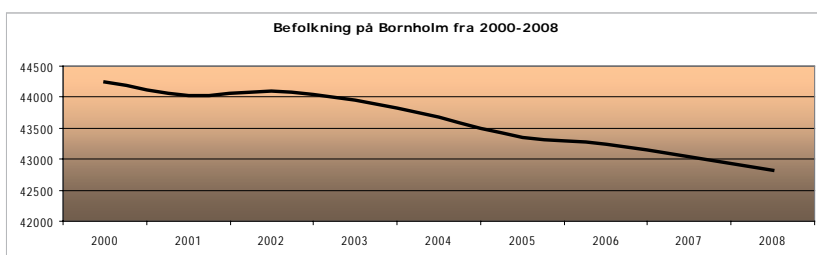
Hasle omfartsvej åbnede i sommeren 2005 og har aflastet bymidten for gennemkørende trafik fra Rønne til Nordbornholm. Den vigtigste forretningsgade er Storegade. Den gennemløber byen i en bue og midt i byen udvider den sig til Torvet. Torvet er i sommerhalvåret stadig præget af gennemkørende trafik og parkerede biler. Husene er funderet på karakterfulde sokler, som understreger Hasles placering på det skrånende terræn. Gaderne er gennemgående snævre og husene er lave.

Bolig- og Befolkningsudvikling

I begyndelsen af 2008 boede 1723 personer i Hasle by. I 2002 havde Hasle 1.871 indbyggere. Indbyggertallet har de sidste 5 år været faldende, dog med en lille stigning i 2004 til 2006, og denne udvikling fortsætter.

Der er forholdsvis flere ældre over 65 år, men færre voksne mellem 40 og 64 år i byen. Der var flere yngre voksne og unge under 40 år, men færre børn under 15 år sammenlignet med Bornholm som helhed.

I 2004 var der 841 beboede boliger/1.739 indbyggere, svarende til 2,1 beboere pr. beboet bolig. 841 ud af 925 boliger var helårsbeboet. Af de resterende 84 boliger er 9 boliger registreret som ferieboliger (1 %), resten er registreret som ubeboede helårsboliger, dvs. 8,1 %. 54,4 % af boligmassen er opført før 1950, 35,9 % er opført siden 1970. Af de beboede boliger er 64,9 % ejerboliger, og 35,1 % lejeboliger.

Beskrivelse af områdets problemer og udviklingsmuligheder

Der bliver forholdsvis flere ældre i byen i forhold til den yngre generation. Gennemsnitsalderen sniger sig langsomt opad i takt med, at de unge flytter for at søge uddannelse og arbejde eller for at møde andre unge. Og det er de færreste unge, der vender tilbage. Unge mennesker er en knap ressource og deltager sjældent i udvikling af lokalsamfundet. Arbejdspladser bliver der færre af og flere borgere pendler nu til arbejde og søger fritids- og kulturaktiviteter - hovedsagelig i Rønne. Andre flytter fra byen og efterlader sig ofte tomme helårsboliger.

Turismen på Bornholm er især koncentreret på øens østside fra Sandvig i nord til Dueodde i syd. Hasle besøges dog af en del turister, der om sommeren besøger nogle få bestemte steder i og omkring byen hovedsagelig Grønbechs Gård og røgeriet. Mens hovedparten af byen ikke får den samme opmærksomhed. Om vinteren lukker de fleste af de turistrelaterede aktiviteter og byen præges af øde gader, lukkede forretninger og gallerier, og de mange funktionstømte bygninger. Hvilket medfører forfald i bygningsmassen, mens nogle af de andre bygninger ikke er ombygget eller vedligeholdt med respekt for den lokale byggeskik.

Hasle havn har været en af byens hovederhvervskilder, men fortids travle skibsfart er forsvundet og fiskeriet på retur. Havnen er i dag en lidt søvrig havn, præget af ubebyggede erhvervsarealer, ikke anvendte bygninger, manglende liv og adskillelse fra byen. Manglende vedligeholdelse har sat sit præg på kajanlæg og havnen i øvrigt – det samme gælder generelt for byens offentlige rum.

Hasle by vil, med målrettet planlægning og diverse tiltag, kunne fungere og udvikle sig som en attraktiv by med den korte afstand til arbejdspladser i Rønne, med nærhed til naturoplevelser, til rekreative områder og offentlig service.

Hasle by vil også med den fine beliggenhed på vestkysten kunne udvikle sig med kvalitetsturisme. Der er således relativt gode erhvervsmuligheder i service- og turistorienterede virksomheder, såsom restauranter, caféer, gallerier, kunsthåndværk, kulturarrangementer mv. Kunsthåndværk og røgerier er en væsentlig attraktionskraft – i 2002 besøgte 63% af turisterne på Bornholm kunsthåndværk og 55% besøgte røgerier.

Et vigtigt aspekt for udvikling af byen er, at flere af disse funktioner i fremtiden kan fungere hele året eller med udvidet sæson.

Byens erhvervsliv, diverse foreninger og ressourcepersoner har allerede vist kreativt samarbejde i forbindelse med diverse events og kulturarrangementer bl.a. i Bornholms Kulturuge, som også har til formål at udvide sæsonen. Der ligger udviklingsmuligheder i at aktivere og støtte de sociale ressourcer på stedet.

Udviklingsmuligheder for den traditionelle handel med dagligvarer og udvalgsvarer er mere begrænsede. Den type forretninger skal i det daglige konkurrere med det langt større udbud, der findes i Rønne.

Hasle Havn er under omdannelse og det største udviklingspotentiale for byen. Havnen rummer i dag en række ubebyggede eller sparsomt bebyggede erhvervsarealer, som ikke alle kan forventes anvendt til havnerelaterede formål. På disse arealer kan der ifølge regionskommunens havneplan etableres aktiviteter, der kan bidrage til at gøre havnen til et levende og aktivt område for områdets beboere og turister. Heri indgår både erhvervsaktiviteter, rekreative funktioner og beboelse. Der er desuden skabt mulighed for et husbådeprojekt.

Havneområdet er medtaget i områdefornyelsesprojektet som et vigtigt element for udvikling af byen. I begyndelsen af 2008 blev der i samarbejde med Realdania-fonden udskrevet en idé-konkurrence for 4 havne på Bornholm – heriblandt Hasle Havn. Formålet var at sætte fokus på nytænkning af funktioner og anvendelse af mindre erhvervshavne, som forventes at miste deres funktion som erhvervshavne i disse år. Ved hjælp af områdefornyelsesprojektet skal sammenhæng mellem byen og havnen sikres, så de rekreative og økonomiske muligheder havnen rumme kommer hele byen til gode.

Luftfoto Hasle